

Motion till riksdagen 2025/26:4168

av **Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-)**

med anledning av prop. 2025/26:264 Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2025/26:264 i dess helhet.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna om vandel ska tillämpas rättssäkert, proportionerligt och förutsebart och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vaga och subjektiva kriterier såsom ”bristande vandel”, ”bristande skötsamhet” och ”samröre” inte ska kunna ligga till grund för att neka eller återkalla uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att humanitära hänsyn, barns rättigheter, familjeliv och proportionalitetsprincipen även fortsättningsvis ska väga tungt vid migrationsrättsliga bedömningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en samlad analys av propositionens konsekvenser för rättssäkerhet, diskriminering, socioekonomisk utsatthet och Sveriges internationella människorättsåtaganden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringens proposition innebär ett grundläggande skifte i svensk migrationspolitik, där människors möjlighet att leva och stanna i Sverige i ökad utsträckning ska avgöras genom breda och subjektiva bedömningar av deras levnadssätt, skötsamhet och s.k. vandel. Riksdagen bör avslå propositionen i dess helhet.

Sverige ska inte bygga ett migrationssystem där människors framtid avgörs genom vaga moralbedömningar av deras livssituation, sociala relationer eller ekonomiska förhållanden. En rättsstat förutsätter tydliga regler, förutsebarhet och rättssäkerhet. Så allvarliga konsekvenser som återkallelse av uppehållstillstånd eller avlägsnande ur landet måste vila på tydliga, objektiva och rättssäkra grunder.

Propositionen går i motsatt riktning.

Begreppet "vandel" är vagt och öppet för långtgående tolkningar. Det riskerar att skapa godtycke, selektiv rättstillämpning och ökade möjligheter till diskriminerande bedömningar. Det blir oklart för den enskilde vilka handlingar, relationer eller omständigheter som kan leda till att uppehållstillstånd återkallas. Detta är särskilt problematiskt eftersom propositionen öppnar för att även andra omständigheter än lagförda brott ska kunna få mycket ingripande konsekvenser för människors rätt att vistas i Sverige. I praktiken riskerar propositionen att skapa ett system där människor bedöms inte bara utifrån vad de gjort, utan utifrån vem de känner, hur de lever och hur myndigheter uppfattar deras "skötsamhet".

Det är inte förenligt med grundläggande rättsstatliga principer

Särskilt oroande är att ekonomiska problem, skulder och påstådd bristande regel- efterlevnad ska kunna användas som delar av en vandelsbedömning. Skuldsättning och ekonomisk utsatthet är ofta kopplat till arbetslöshet, diskriminering, bostadsbrist och sociala förhållanden. Ett system där socioekonomisk utsatthet indirekt kan leda till återkallelse av uppehållstillstånd riskerar att skapa ett migrationssystem där fattigdom bestraffas.

Propositionens skrivningar om "samröre" med kriminella nätverk är också mycket problematiska. Människor ska bedömas utifrån sina egna handlingar, inte utifrån social närhet, familjeband eller vilka personer som finns i deras omgivning.

Det finns också betydande risker för diskriminering och etnisk profilering. Lagstiftning som bygger på vaga kriterier om "skötsamhet" och "vandel" riskerar att slå oproportionerligt hårt mot människor med utländsk bakgrund, människor från socioekonomiskt utsatta områden och grupper som redan i dag är föremål för överkontroll och misstänkliggörande.

Att motsätta sig propositionen innebär inte att försvara kriminalitet eller missbruk av välfärdssystem. Sverige ska ha ett rättssäkert migrationssystem och tydliga regler. Men staten ska inte kunna återkalla människors rättigheter på vaga, subjektiva och moraliserande grunder.

Det handlar ytterst om vilket samhälle vi vill ha i Sverige. Ett samhälle byggt på rättssäkerhet, likabehandling och mänskliga rättigheter eller ett samhälle där människors liv och framtid avgörs genom diffusa bedömningar av deras "vandel".

Riksdagen bör därför avslå propositionen i dess helhet.

Malcolm Momodou Jallow (-)

Lorena Delgado Varas (-)

Daniel Riazat (-)